

Miljø- og Fødevareministeriet

Folketingets Europaudvalg

København, den 5. oktober 2015

Sagsnr.: 2015-7492

MFVM 436

Folketingets Europaudvalg har i skrivelse af den 30. september 2015 stillet følgende spørgsmål (spørgsmål nr. 19 (EUU alm. del)) efter ønske fra Mette Gjerskov (S).

Spørgsmål nr. 19:

”Ministeren bedes oversende samtlige høringssvar, der relaterer sig til komité-sagen vedr. undtagelse ift. fire dyrkningsansøgninger ang. genetisk modificeret majs (som beskrevet i Miljø- og Fødevareministeriets grundnotat – EUU alm. del – bilag 143). Spørgsmålet stilles med henvisning til EUU alm. del – samrådsspørgsmål B”.

Svar:

Den 16. september 2016 fik Folketingets Europaudvalg oversendt Miljø- og Fødevareministeriets notat (komitesag) om Danmark skal anmode om geografisk dyrkningsundtagelse i forhold til 4 GMO-majsansøgninger, som det nye Barroso-direktiv giver mulighed for. Det oversendte grundnotat indeholdt indkomne høringssvar fra den offentlige høring på høringsportalen, der sluttede den 14. september 2015.

Parallelt med oversendelse til Folketingets Europaudvalg blev sagen sendt i høring i §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget. Høringssvar fra §2-udvalget (landbrug) og Miljøspecialudvalget blev efterfølgende oversendt den 25. september 2015.

Tillige er der indkommet høringssvar fra Dansk Entomologisk Forening.

Vedlagte bilag indeholder samtlige indkomne høringssvar.

Bilag til besvarelse af spørgsmål 19 EUU alm. del

Dansk byggeri.
Indgået 9. september 2015

Dansk Byggeri har ingen kommentarer hertil

Venlig hilsen
Simon Stig-Gylling
Miljøkonsulent
Erhvervs- og brancheservice
Tlf. direkte: 72 16 02 67 · Mobil: 31 60 99 08

Vi samler byggeri, anlæg og industri

Nørre Voldgade 106 · 1358 København K
www.danskyggeri.dk · [Abonner på nyheder](#)

Dansk Arbejdsgiverforening
Indgået 9. september 2015

Kære Lars Landbo

Under henvisning til det til DA fremsendte høringsbrev af d.d. vedrørende ovennævnte skal vi oplyse, at sagen falder uden for DA's virkefelt, og at vi under henvisning hertil ikke ønsker at afgive bemærkninger.

Med venlig hilsen

Evin Calis
Kontorelev

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Vester Voldgade 113

DK-1790 København V

Direkte +45 33 38 92 93

Mobil +45 29 20 02 93

E-mail evc@da.dk

Web www.da.dk

Forbrugerrådet Tænk
Indgået 14. september 2015

Forbrugerrådet Tænk har af ressourcemæssige årsager ikke mulighed for at forholde os til eventuel anmodning om dansk dyrkningsundtagelse for fire genmodificerede majs. Forbrugerrådet Tænk kan således ikke tages til indtægt for at støtte forslaget eller for at gøre det modsatte.

Med venlig hilsen

Camilla Udsen
Seniorrådgiver, fødevarepolitik

Forbrugerrådet Tænk
T +45 7741 7733 / cu@fbr.dk / taenk.dk
Fiolstræde 17 B / Postboks 2188 / 1017 København K

DAKOFO

Indgået 14. september 2015

Høring om eventuel anmodning om dansk dyrkningsundtagelse vedrørende fire dyrkningsansøgninger om genmodificerede majs (GM- majs). (j. nr.: 15-3214-000001)

På vegne af DAKOFO kan vi afgive følgende høringssvar:

1. Vi anbefaler stærkt, at Danmark ikke skal anmode om nationale dyrkningsundtagelser.
2. Det er meget afgørende for konkurrenceevnen i dansk planteproduktion at der gives mulighed for at anvende en bred vifte af forædlingsteknologier i Danmark.
3. Når en GM- afgrøde er godkendt af EFSA er det med baggrund i en videnskabelig vurdering af, at afgrøden ikke udgør nogen risiko for menneskers og dyrs sundhed eller for miljøet.
4. DAKOFO finder, at den danske planteproduktion og i øvrigt også handelsregler for im- og eksport skal have udgangspunkt i EFSA's godkendelser. Det er både på kort og lang sigt helt uholdbart såfremt en meget internationalt arbejdende dansk landbrugs- og fødevareresektor ikke omkring produktionsteknologi og rammer for varehandelen kan arbejde på de vilkår, der bredt gælder på de internationale markeder.
5. DAKOFO anbefaler således også at man omkring de danske sameksistensregler følger EFSA's anbefalinger.
6. Dansk isolation på dette område vil på længere sigt direkte svække den konkurrencemæssige stilling for virksomheder, der har deres basis og udgangspunkt i Danmark.

Med venlig hilsen / Kind regards

DAKOFO/

Danske Korn- og Foderstof Im- og Exportørers Fællesorganisation

The Danish Grain- and Feed Trade Association

Børsen

1217 Copenhagen K.

Asbjørn Børsting

Director

☎ +45 3374 6678 (direct) +45 2192 2000 (mobil)

☎ +45 3391 3320

✉ asb@dakofo.dk

Side 5/22

Advokatrådet
Indgået 14. september 2015

Advokatrådet
samfund@advokatsamfundet.dk
www.advokatsamfundet.dk
1
Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen Nyropsgade 30 1780 København V
miljobio@naturerhverv.dk

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98
DATO: 14. september 2015
SAGSNR.: 2015 - 3266
ID NR.: 364582

Høring - om eventuel anmodning om dansk dyrkningsundtagelse vedrørende fire
dyrkningsansøgninger om genmodificerede majs (GM-majs)
Ved e-mail af 9. september 2015 har NaturErhvervstyrelsen anmodet om Advokatrådets
bemærkninger til ovennævnte.
Advokatrådet finder ikke grundlag for at udtale sig i sagen.
Med venlig hilsen
Torben Jensen

Landbrug & Fødevarer
Indgået 14. september 2015

Dato 14. september 2015

NaturErhvervstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Att.: Lars Landbo

Høring om eventuel anmodning om dansk dyrkningsundtagelse vedrørende fire dyrknings-ansøgninger om genmodificerede majs (GM-majs)

NaturErhvervstyrelsen har med høringsfrist den 14. september på vegne af Fødevarestyrelsen, Miljøstyrelsen og NaturErhvervstyrelsen den 9. september udsendt høring (J. nr. 15-3214-00001) med anmodning om bemærkninger til Danmarks mulighed for at anmode om nationale dyrkningsundtagelser i forbindelse med 4 dyrkningsansøgninger vedrørende følgende GM-majs: Bt11, GA21, MON 810 og Majs 1507.

Landbrug & Fødevarer er af den klare opfattelse, at Danmark ikke skal anmode om nationale dyrkningsundtagelser. Det gælder hverken generelt eller i forbindelse med disse fire konkrete majsansøgninger.

Landbrug & Fødevarer finder, at det af hensyn til behovet for videreudvikling af afgrøder til dyrkning i Danmark, som imødekommer de udfordringer erhvervet og samfundet står overfor, er afgørende, at der er mulighed for at anvende en bred vifte af forædlingsteknologier. Det er endvidere afgørende, at grundlaget for godkendelse af GM afgrøder til dyrkning sker på sagligt og fagligt grundlag.

I Danmark har vi i dialog mellem alle aktører og på baggrund af solide faglige udredninger med et bredt flertal i Folketinget vedtaget verdens første lov om sameksistens mellem genmodificerede, konventionelle og økologiske afgrøder.

Det er efter Landbrug & Fødevarers opfattelse vigtigt at holde fast i, at grundlaget for dyrkning af en GM afgrøde i Danmark er, at der er fastsat afgrødespecifikke virkemidler i medfør af sameksistens-loven. Dermed er der tale om et fagligt og sagligt grundlag, og der er derfor ikke behov for at over-veje indførelse af nationale forbud. Landbrug & Fødevarer finder det er vigtigt at fastholde, at forudsætningen for dyrkning af GM afgrøder er EU markedsføringsgodkendelse på baggrund af EFSA's vurdering af, at den pågældende GM afgrøde ikke udgør nogen risiko for menneskers og dyrs sundhed eller for miljøet samt, at der i bilag til sameksistensbekendtgørelsen er fastsat afgrødespecifikke betingelser for dyrkning.

EFSA har i forbindelse med deres videnskabelige vurdering af Bt11 og GM majs 1507 anbefalet, at der iagttages en dyrkningsafstand på 20 eller 30 meter til EU-habitatområder med særlig beskyttelseskrævende sommerfuglefauna. Landbrug & Fødevarer finder, at dette kunne imødekommes ved at tilføje et yderligere virkemiddel i sameksistensreglerne for majs i form af en dyrkningsafstand på 20-30 meter til EU-habitatområder med særlig beskyttelseskrævende sommerfuglefauna.

De øvrige faglige bemærkninger EFSA har haft i forhold til at undgå resistensudvikling vil kunne håndteres via et sundt og afvekslende sædskifte og dermed et afvekslende pesticidforbrug og alternative fødekilder. Det gælder således såvel i forhold til de insekter, der er målet med Bt-baserede GM afgrøder som i ukrudtsfloraen ved anvendelse af herbicidtolerante afgrøder.

Landbrug & Fødevarer finder derfor ikke, der er grundlag for at indføre et nationalt forbud mod disse konkrete GM majs og heller ikke for at anmode ansøger om en frivillig dyrkningsundtagelse.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen
Chefkonsulent
Forskning & Teknologi

Side 7/22

Danmarks Naturfredningsforening
Indgået 14. september 2015

D +4533394267
M +4527245967
E bsn@lf.dk

14. september 2015
rl@dn.dk, 23203007

**Danmarks
Naturfredningsforening**

Masnedøgade 20
2100 København Ø
Telefon: 39 17 40 00
Mail: dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforenings høringssvar vedr. eventuel anmodning om dansk dyrkningsundtagelse vedrørende fire dyrkningsansøgninger GM-majs, j.nr. 15-3214-000001.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) takker for muligheden for at afgive høringssvar i denne sag.

DN ønsker hermed at opfordre til, at Danmark benytter sig af muligheden for at anmode om dyrkningsundtagelse vedrørende fire dyrkningsansøgninger om GM-majs.

De fire konkrete ansøgninger, der er tale om drejer sig om majs, som enten har fået indsat et toksin-gen, der gør planten giftig for majshalvmøl eller et gen, der gør planten resistent overfor pesticider. I to tilfælde er begge egenskaber blevet indsat.

Mht. resistens overfor pesticider, så kan man risikere, at pesticidforbruget i stedet for at falde, tværtimod stiger, når afgrøden bliver resistent. Der er simpelthen ikke samme incitament til at sprøjte på det mest optimale tidspunkt i forhold til afgrøden, fordi den ikke bliver skadet af pesticidet. Desuden er glufosinat ikke tilladt til brug i majsdyrkning i Danmark.

Mht. giftighed overfor skadedyr, i dette tilfælde majshalvmøl, så er der risiko for, at skadedyret over en relativ kort årrække kan blive resistent overfor toksinet. Det skyldes, at toksinet er tilstede permanent i modsætning til f.eks. sprøjtning med pesticider, som ”kun”

Side 8/22

foregår nogle gange i løbet af dyrkningssæsonen. Resistens i skadedyret vil alt andet lige føre til et behov for nye bekæmpelsesmidler eller til et øget forbrug af bekæmpelsesmidler i afgrøden

Det vil derfor efter vores overbevisning være i direkte modstrid med de danske ambitioner og målsætninger om at reducere pesticidforbruget i landbruget at tillade disse fire majssorter.

Danmark kan have mange interesser i at holde kommerciel GM-dyrkning ude af landet. Vi er i gang med at opbygge en førerposition på økologisk producerede fødevarer. Og selvom vi har en sameksistenslov, der skal beskytte de landmænd, der ønsker at sikre deres afgrøder mod bestøvning eller anden forurening fra GM-afgrøder, så er det en meget mere sikker løsning helt at holde GM-afgrøderne ude.

Erfaringerne fra lande, hvor GM-afgrøder har været dyrket i mange år er, at landmændene ikke får udbyttet ud af de nye afgrøder. Det gør derimod de firmaer, der ejer patenterne og som ender med at presse landmændene ud i afhængighed.

Venlig hilsen

Rikke Lundsgaard
Landbrugspolitisk seniorrådgiver
Danmarks Naturfredningsforening

NOAH
Indgået 14. september 2015

København, 14. september 2015

Høringsvar fra NOAH vedr. anmodning om dansk dyrkningsundtagelse vedrørende fire dyrkningsansøgninger om genmodificerede majs (GM-majs).

Miljøorganisationen NOAH har følgende kommentarer.

Vi støtter op om anmodningen i forhold til dansk dyrkningsundtagelse af de fire GM-majs.

Vi mener, det er positivt, at ministeriet på denne måde vil støtte den danske produktion, som er GMO-fri. Især efter tyske forsøg offentliggjort sidste år (ref. 1), viser, at de danske sameksistensregler langt fra er tilstrækkelige til at sikre andre landmænd mod genetisk forurening.

Vi mener, at det er godt at vi følger vores egne danske normer ift. forsigtighedsprincippet, og ikke blot følger EFSA's tilbøjelighed til at godkende - og derigennem blåstemple - GM-afgrøder. NOAH ønsker langvarige fodringsforsøg, som kan påvise GM-planternes sikkerhed for dyr, og næringsværdi som foder og fødevarer, overfører ikke GM-afgrøder.

Vi kan ikke gå ind for de nuværende vurderinger hos EFSA og anbefaler, at indtil EFSA sætter langvarige forsøg til værks og undersøger glyphosates effekter på dyr og menneskers sundhed til bunds (ref. 2 + ref. 3), at Danmark fastholder vores ret til dyrkningsundtagelse fra de fire GM-majs, samt GM-afgrøder generelt.

Vi anmoder ministeren om at fremme en dyrkningsundtagelse af GM-afgrøder.

Denne høring har derfor vores støtte.

Med venlig hilsen
Miljøorganisationen NOAH,
Inge Ambus
June Rebekka Bresson
Kontakt: inge.ambus@smilemail.dk 2

Referencer:

1) Maize pollen deposition in relation to distance from the nearest pollen source under common cultivation - results of 10 years of monitoring (2001 to 2010)

Frieder Hofmann, Mathias Otto and Werner Wosniok 17. oktober 2014.

<http://www.enveurope.com/content/26/1/24/abstract>

2) Ny undersøgelse om glyphosate, som trods det modsatte er påstået, resulterer i en stigning af forbruget.

Bonny, S. (2015). Genetically Modified Herbicide-Tolerant Crops, Weeds, and Herbicides: Overview and Impact. Environmental management. 22. august 2015.

<http://link.springer.com/article/10.1007/s00267-015-0589-7>

3) Perspective on GMOs, herbicide and public health

i: the New England Journal on of Medicine - 26. august 2015

<http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMp1505660#t=article>

Københavns Universitet
Indgået 14. september 2015

Til NaturErhvervstyrelsen,
Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til Danmarks mulighed for at anmode om nationale dyrkningsundtagelser for 4 genmodificerede majs.

Vi finder EFSA's vurderinger fyldestgørende. Disse vurderinger giver ikke anledning til, at der skal tages forbehold for dyrkning af de 4 GM-majs.

Venlig hilsen
Solveig Krogh Christiansen

På vegne af

Instituttleder Svend Christensen

University of Copenhagen
Faculty of Science
Department of Plant and Environmental Sciences
Thorvaldsensensvej 40

Dansk Entomologisk Forening
Indgået 17. september 2015

Dansk Entomologisk Forening

c/o Zoologisk Museum - Universitetsparken 15 - 2100 København Ø
Hjemmeside: www.entoweb.dk E-mail: def@entoweb.dk
2015-09-11

Miljøstyrelsen

Majs Mon 810 fra Monsanto

Indsatte genkonstruktioner og egenskaber: Mon 810 har fået indsat et toksin-gen (Cry1A(b)) fra bakterien (Bacillus thuringiensis), som gør planten giftig for skadedyret majshalvmøl (en sommerfugl).

EFSA vurdering: Monsanto indleverede den oprindelige dyrkningsansøgning i 1995. EFSA vurderede i 1998, at Mon 810 var lige så sikker som konventionel majs. Monsanto indgav i 2007 en ansøgning om 10 års forlængelse af dyrkningsgodkendelsen. EFSA vurderede i 2009, at fortsat dyrkning af Mon 810 ikke ville give anledning til miljø eller sundhedsmæssige problemer, specielt ikke hvis der bliver gjort en indsats for at mindske virkninger på andre sommerfugle. EFSA anbefaler videre, at der gøres en indsats for at forhindre, at skadedyret majshalvmøl ikke udvikler resistens.

Angående **Majs Mon 810** så er majshalvmøl en meget sjælden sommerfugl i Dk og kommer kun lejlighedsvis til dk.

Majs Bt11 fra Syngenta og **Majs GA21** fra Syngenta begge produkter, der forudsætter at man bruger glyphosat. Det må man pt ikke i Dk på disse produkter, derfor giver det ingen mening at tillade det. Man indbyder dyrkerne til at bryde loven, ellers får man ikke det rette billede af fordele og ulemper??????

1. I USA hvor man dyrker afgrøderne er der sket det, at nabomarkerne efter hånden indeholder de samme gener, idet pollen bliver ført med luften. DVS. i løbet af en årrække vil ALLE majsmarker i DK bestå af genmodificeret majs, blot ved at tillade forsøget, det er sket rigtig mange steder i USA.

2. Grundvandet, vandløb og vandboringer bliver forurenede af restprodukter fra glyphosat. Man skal dermed ved tilladelser til sprøjtning med glyphosat på omtalte majsmarker, betale erstatning til landmændene, for at undgå kontaminering af Vandboringer hvilket allerede sker i Bredstrup Kommune, men det kan så blive udbredt alle steder med majsdyrkning, og alle vi andre skal så betale mere for vort drikkevand.

Side 13/22

3. Sommerfuglen monarken er gået tilbage i USA i områder med Genmodificeret majs, de tåler ikke forureningen med pollen. Jeg har gjort forsøg med Silkeplanter / *Asclepias curassauica* (der er foderplanten for monarken/*Danaus plexippus*) når larver var 20mm døde de, hvis planter havde modtaget "gift" i form af ståforkorter (de har mange blomster i handelen f. Eks aster) elle tilsvarende f.eks groet (i jord) fra en mark, som var afsvedet med glyphosat f.eks en kartoffelmark.

4. Vilde enlige bier er gået kolosat tilbage i DK på grund af manglende ynglehabitater og sprøjtning med glyphosat. Hvis man fortsætter forsvinder de helt, dette vil gå ud over frugthøsten mv..

5. Dagsommerfugle er gået meget tilbage, og flere arter er forsvundet, der er mange årsager, men glyphosat er også en af dem.

6. Hvordan vil man hindre bier , sommerfugle og andre insekter i at overskride de de aftalte sikkerhedsafstande. Tammer bier flyver langt og sommerfugle op til flere tusind km, 3000km er ikke usædvanligt, det ser vi beviser på hver eneste år. Det vil siger meget udstrakte bestande vil blive kontamineret.

7. For mig at se kan det ikke undgås, hvis tiladelse sker, at bønder legalt kan sprøjte majsmarker (Alt majs vil være modificeret og også ukrudsplanter) og dermed sælger firmaerne mere sprøjtemiddel bl.a. glyphosat.

8. Hvike forsøg har forsøg har Miljøstyrelsen forlangt som bevis på at glyphosa ikke når kartoflerne, når man svider toppen tilsvarende tvangsmodning af korn. I flg. min kontakt til en mikrobiolog kan det ikke undgås.

Mvh.
Uffe Terndrup

DI Fødevarer
Indgået 22. september 2015

Kære EU og Internationalt Kontor

På DI Fødevarers vegne skal jeg beklage, at vi ikke afgav høringssvar i forbindelse med høringen på høringsportalen.

DI Fødevarer anbefaler, at Danmark ikke anmoder om nationale dyrkningsundtagelser – hverken generelt eller i forhold til de konkrete ansøgninger. DI Fødevarer finder det afgørende, at GMO'er vurderes videnskabeligt. Vurderes GMO'er sikre, bør der være adgang til at anvende dem i Danmark og resten af EU. EFSA har i det konkrete tilfælde vurderet, at det er usandsynligt, at dyrkning af de fire GMO'er giver anledning til miljø- eller sundhedsmæssige problemer. Konkret anbefaler DI Fødevarer derfor, at Danmark ikke anmoder om undtagelser.

MVH

Louise Bünemann, DI Fødevarer

Louise Bünemann
Senior Adviser, Danish Food and Drink Federation

(+45) 3377 3024
(+45) 4070 6911 (Mobile)
lobu@di.dk
foedevarer.di.dk

Confederation of Danish Industry

Økologisk Landsforening og Foreningen for Biodynamisk Jordbrug
Indgået 23. september 2015

Økologisk Landsforening
Jordbrug

Ledelsessekretariatet
Sk/23. september 2015

Foreningen for Biodynamisk

Hørings svar til NOTAT TIL § 2-UDVALGET (LANDBRUG) OG MILJØSPECIALUDVALGET

om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger angående genetisk modificeret majs, jævnfør artikel 26c i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/412 af 11. marts 2015 om ændring af direktiv 2001/18/EF for så vidt angår medlemsstaternes mulighed for at begrænse eller forbyde dyrkning af genetisk modificerede organismer på deres områder (komité sag)

Økologisk Landsforening og Foreningen for Biodynamisk Jordbrug har gennemgået notatet om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger om genetisk modificeret majs.

Foreningerne opfordrer til, at Danmark gør brug af muligheden for at søge om dyrkningsundtagelse. Det er foreningernes opfattelse, at blandt andre Danmark har spillet en vigtig rolle for at skabe mulighed for at søge om dyrkningsundtagelse. Det er en mulighed, som Danmark selv bør udnytte. Der er et tydeligt markedspotentiale i at kunne erklære sig som GMO frit land. Det er ikke tilladt at anvende GMO i den økologiske produktion, og der er en udbredt skepsis over for GMO fødevarer i EU. Foreningerne erfarer, at det giver en fordel, at tilbyde økologiske varer fra et land, hvor GMO dyrkning er forbudt. Det giver en ekstra sikkerhed for aftageren.

Danmarks geografi giver Danmark særlige muligheder for at beskytte sig mod GMO via dyrkningsforbud. Det bør Danmark udnytte, da det kan give Danmark nogle særlige fordele på markedet.

For så vidt angår risikovurderingerne og anbefalingen om afstandskrav til område med truede sommerfugle, så mener foreningerne ikke, at der er acceptabelt, at indrette reglerne med udgangspunkt i, at flora og fauna kun skal sikres leveduligheder i særligt udpegede områder. Det er foreningernes opfattelse, at der er en målsætning om at sikre leveduligheder i hele Danmark. Når det handler om sommerfugle, er der optællinger på pladsplan for at kende til udbredelsen. Det er et seriøst skifte, hvis det hermed er tilstrækkeligt, at de har eksistensmuligheder i udpegede områder. Det økologiske dyrkningssystem er blandt andet afhængig af, at økosystemets egne reguleringsmekanismer fungerer. De skal fungere på hele dyrkningsfladen og ikke alene i udpegede områder. Anbefalingen om afstandskrav til udpegede habitatområder er en klar indikator på, at økosystemet påvirkes af dyrkningen af disse GM-majs.

Med venlig hilsen

Side 16/22

Sybille Kyed
Økologisk Landsforening
Jordbrug

Klaus Loehr-Pedersen
Foreningen for Biodynamisk

Greenpeace bemærkninger til Notat om undtagelse i forhold til GMO
dyrkningsansøgning

23. september 2015

Bemærkninger til "baggrund".

Det fremgår af samlenotatet at overgangsordningen og dermed 3. oktober fristen efter dansk opfattelse ikke gælder alle otte GMO der har ansøgt om dyrkning i EU, men kun omfatter de fire GMO, der er vurderet af EFSA. Den vurdering er der ikke belæg for i selve direktivet, hvor der står:

Barossodirektivet Artikel 26c

Overgangsforanstaltninger

1. Fra den 2. april 2015 til den 3. oktober 2015 kan en medlemsstat kræve, at det geografiske anvendelsesområde i en anmeldelse/ansøgning eller i en tilladelse, som er indgivet/meddelt i henhold til dette direktiv eller forordning (EF) nr. 1829/2003 inden den 2. april 2015 tilpasses. Kommissionen forelægger straks medlemsstatens krav for anmelderen/ansøgeren og de øvrige medlemsstater.

De fire GMO-ansøgninger der endnu ikke er vurderet af EFSA er unægteligt indgivet/meddelt og der er derfor otte, ikke fire, dyrknings-GMO'er, som er omfattet af overgangsordningen og 3. oktober fristen.

Danmark bør således søge om dyrkningsundtagelse for alle otte verserende ansøgninger om dyrkning af GMO majs – Pioneer / Dow 1507, Syngenta Bt11, Pioneer Hi Bred / Dow 59122, Syngenta GA 21, Syngenta MIR604, Monsanto MON810, Dow 1507x59122 og SyngentaBt11xMIR604xGA21. Det har Letland, Grækenland, Frankrig og Kroatien allerede gjort og har også, som det fremgår af Kommissionens hjemmeside fået undtagelse for alle otte. Efter hvad vi er oplyst, vil Tyskland m.fl. gøre tilsvarende.

http://ec.europa.eu/food/plant/gmo/new/authorisation/cultivation/geographical_scope_en.htm

Vi skal opfordre til at Danmark følger samme fremgangsmåde.

Bemærkninger i forhold til toksicitet.

Glyphosat:

Hvad angår de to glyphosat tolerante GMO majs GA21 og Bt11xMIR604xGA21 peger notatet til §2 udvalget og Miljøspecialudvalget selv på *"..negative effekter forbundet med brug af glyphosat-baserede dyrkningssystemer i form af nedgang i agerlandets biodiversitet, ændring af ukrudsfloraen i retning af mere glyphosat-tolerante arter samt selektion af glyphosat-resistent ukrudt"*.

For de dyr der fodres med glyphosat behandlet GMO-majs har Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA) ved Århus Universitet i forbindelse med høring af GMO-majsen MON 87427 anbefalet at afvise godkendelse af hensyn til at glyphosat-rester kan have negativ effekt på trivsel og mavesundhed hos de dyr, der fodres med GMO-majsen.

Hertil må tilføjes at det internationale kræftforskningsagentur under WHO – IARC – har vurderet glyphosat som "sandsynligvis kræftfremkaldende (2A). Vi er opmærksomme på at

---

Njalsgade 21G, 2.sal
2300 København S
Tlf +45 33 93 33 44
www.greenpeace.dk
info.dk@greenpeace.org

Kälenkuja 3 AB
00500 Helsinki
Tlf +35 8 9 698 63 17
www.greenpeace.fi
info.fi@greenpeace.org

Sandakerveien 24 C, E1
Pb. 33 Torshov, 0412 Oslo
Tlf +47 22 20 31 01
www.greenpeace.no
info.no@greenpeace.org

Rosenlundgatan 29B, Box 131 64
104 65 Stockholm
Tlf +46 8 702 70 70
www.greenpeace.se
info.se@greenpeace.org

WHO's Joint Meeting on Pesticide, Residues (JPMR) er kommet til den modsatte konklusion : "no evidence of carcinogenicity" som Tyskland - BfR , der laver vurderingsrapporten, bl.a. har baseret sin vurdering af, at glyphosat ikke forårsager kræft, på. De to modstridende vurderinger var årsag til at en task force blev nedsat i marts 2015 for at undersøge uoverensstemmelsen imellem IARC og JPMRs resultater. Task forcen er nu nået frem til denne konklusion:

http://www.who.int/foodsafety/areas_work/chemical-risks/main_findings_and_recommendations.pdf?ua=1

der må siges at være en ret sønderlemmende kritik af JPMR's arbejde.

Lige nu ser det ud til at EFSA først vil fremlægge sin endelige vurdering af glyphosat i juni 2016. Ud fra en samlet vurdering forekommer det således helt ude af trit med forsigtighedsprincippet hvis ikke der siges nej til dyrkning af glyphosat tolerante GMO'er.

Bt toksiner:

Forelagte notat til § 2-udvalget og Miljøspecialudvalget nævner den bekymring "Danmark" tidligere har udtrykt omkring risici for at GMO afgrøder med indsatte toksin gener kan skade sommerfugle og andre insekter der ikke er skadedyr. Bekymringen synes fejlet af vejen med henvisning til at bl.a. EFSA's anbefaler en sikkerhedsafstand på 20 / 30 meter (Mon810 / Pioneer / Dow 1507) til EU-habitat områder med forekomster af fredede sommerfugle. Den løsning er ingen løsning. I Danmark hvor 2/3 af arealet er under plov er marker og markbræmmer et vigtigt habitat for biodiversitet inklusiv sommerfugle.

Hertil kommer at langtidseffekter af indsatte toksin-genet Cry1F (Pioneer 1507) os bekendt slet ikke er blevet undersøgt.

Sameksistens

Under miljømæssige konsekvenser henviser notatet til de danske sameksistensregler. Fokus er her alene på risikoen for biologisk spredning. Virkeligheden er at hvis der åbnes for GMO-dyrkning er en vigtig årsag til GMO-spredning menneskelige fejl mht håndtering, snarere end biologisk spredning.

De seneste års mange erfaringer med GMO-forurening viser entydigt, at risikoen for de menneskelige spredningsveje er mindst ligeså vigtig som biologiske spredningsveje.

- **BT10 GMO-majs, 2005-07:** I stedet for den godkendte GMO-majs Bt11 kommer biotekselskabet Syngenta til at sende en ikke godkendt eksperimentel GMO-majs til opformering. Da fejlen opdages er stort set alt amerikansk BT11-majs forurennet med den ulovlige BT10-majs. GMO-forureningen havde store økonomiske omkostninger både for amerikanske landmænd og europæiske importører. Årsagen til denne forurening var ikke majsplantens biologi, men derimod en almindelig menneskelig forbytningsfejl hos Syngenta.
- **LL601 GMO ris, 2007-09:** USA's risproduktion (som ellers er GMO-fri) blev forurennet med Bayers eksperimentelle GMO-ris LL601. Da forureningen endelig blev opdaget var stort set hele den amerikanske rishøst forurennet. GMO-forureningen kostede de amerikanske risproducenter og deres europæiske importører over 740 mio dollar. Årsagen til denne forurening er ukendt. Det vurderes, at forureningen opstod i forbindelse med nogle forsøgsmarker Bayer gennemførte nogle år tidligere. Ris er selvbestøvende, så det må formodes, at årsagen til GMO-forureningen ikke var plantebiologi, men skyldes helt almindelige håndteringsfejl hos biotekselskabets ansatte.
- **Triphid, GMO-hørfrø, 2009.** Canadas hørfrøproduktion (som ellers er GMO-fri) blev forurennet af ulovlige GMO-hørfrø. Igen havde GMO'en forurennet såsæden, hvilket betød omfattende GMO-forurening og millioner dollar tab for Canadiske hørfrøproducenter. Igen var årsagen menneskelig. Det menes, at en GMO-forsker sendte prøver med GMO-hørfrø til landmænd. Det er formentligt nogle af disse prøver der ved en fejl blev anvendt som udsæd.

- **Amadea GMO-kartoffel, 2010.** straks efter EU i 2010 godkendte BASF's GMO-kartoffel Amflora til dyrkning, begyndte BASF at dyrke GMO-kartofflen i Sverige med henblik på at opformere såsæd til brug i andre lande. I august rapporterede BASF, at deres GMO-marker var forurenede med en ikke godkendt GMO-kartoffel kaldet Amadea. Hele høsten fra de ni forurenede marker er destrueret. Ifølge BASF's hypotese skyldes GMO-forureningen i Sverige i 2010 to separate menneskelige håndteringsfejl i BASFs drivhuse. Den ene i 2007, den anden i 2009. I modsætning til alle de øvrige eksempler lader det til at GMO-forureningen med Amadea blev opdaget inden GMO-forurenede såsæd blev sendt videre til resten af verden.

De menneskelige fejl i eksemplerne beskrevet her, er begået af biotekindustriens egne ansatte og er sket på trods af det relativt avancerede kontrolsystem, der gælder for GMO-industriens drivhuse og forsøgsmarker. Det må forventes, at der kommer mange flere af denne type menneskelige fejl, hvis GMO'er skal håndteres på marken af travle landmænd.

Bemærkninger til regeringens foreløbige generelle holdning.

Vores opfattelse er, at Danmark bør sende de otte breve om at blive undtaget (jvf art 26c stk 1a).

Danmark har siden 2010 arbejdet for at etablere muligheden for nationalt at forbyde dyrkning af GMO-afgrøder. Og forslaget til direktiv 2015/412 var endda under det danske EU-formandskab i 2012 kendt som The Danish Proposal. Nu har vi formelt den ret. Der påhviler derfor Danmark et særligt ansvar for i praksis at få etableret denne som en reel ret til nationalt at forbyde GMO-dyrkning.

Danmark bør derfor ikke blot ansøge om den frivillige undtagelse under 26b stk 1-2 (og overgangsordningens art 26c stk 1a), men også lave politisk besluttede dyrkningsforbud efter reglerne i direktiv 2015/412 art 26b, stk 3-8.

Det er ret beset de folkevalgte, ikke ansørgervirksomheden, der bør træffe beslutning om GMO-dyrkning. Det er den ret EU med Barossodirektivet har lovet medlemslandene. Det gælder nu om at få etableret en praksis hvor Danmark udelukker GMO, der feks er designet til at kunne tåle ukrudtsmidler, producerer insektgifte, indeholder antibiotikaresistens osv. Det er en holdning, som et flertal i folketinget gav udtryk for under debatten af B95 den 12. Maj 2015.

Med venlig hilsen
Jan Søndergård
Politisk rådgiver Greenpeace

Miljø- og Fødevarerministeriet
Departementet
Slotsholmsgade 12
1216 København K
Att.: trisom@mfvm.dk og eui@mfvm.dk

Landbrug & Fødevarer FmBA

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V
T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk
CVR DK 25 52 95 29

Høring af grundnotat om undtagelse i forhold til fire dyrkningsansøgninger ang. GM majs

Miljø- og Fødevarerministeriet har udsendt grundnotat L 30-15 i høring i §2-udvalget, Rådgivende Fødevarerudvalg og Specialudvalget for miljø.

Landbrug & Fødevarer finder det er vigtigt at være opmærksom på, at introduktion af glyfosat tolerante afgrøder ikke i sig selv er det, der introducerer anvendelse af glyfosat i konventionelt landbrug. Allerede i dag anvendes glyfosat i mange tilfælde til bekæmpelse af ukrudt før såning af majs. Ved dyrkning af en glyfosat tolerant afgrøde vil denne behandling blot blive udskudt et stykke tid til efter såning.

Det vil formodentlig have den samme positive effekt på biodiversiteten i marken som danske forsøg udført af blandt andet Miljøstyrelsen i 1999 med glyfosattolerante foderroer, hvor ukrudtsbekæmpelsen kunne udsættes i nogle uger. Det bevirkede, at der var en meget rig ukrudtsflora til gavn for insekter og fugle i yngletiden. En konklusion i undersøgelseme var således, at glyfosat tolerante GM afgrøder gavner lærken.

Hertil kommer, at glyfosatholdige midler generelt anvendes til bekæmpelse af vanskelige ukrudtsarter som supplement til den øvrige specifikke bekæmpelse af ukrudt i de enkelte afgrøder og via dyrkningstekniske tiltag i sædskiftet. Dyrkning af glyfosat tolerant majs vil i en vis udstrækning kunne erstatte denne anvendelse af glyfosat fx efter høst.

I majs vil anvendelse af glyfosat i afgrøden give mulighed for at bekæmpe vanskelige ukrudtsarter som fx ærenpris og storkenæb, som med de i dag godkendte midler i majs kræver meget høje doseringer, og alligevel ofte med en utilfredsstillende effekt til følge.

Den stramme godkendelsesordning har medført, at ukrudtsmidler i majs er baseret på få virkemekanismer. Eksempelvis er bekæmpelsen af hanespore og grøn skærmaks helt afhængig af ALS-herbicidet mesotrion. I udlandet er allerede set resistens hos hanespore og skærmaks mod dette stof. Glyfosat vil således være et vigtigt element i en anti-resistensstrategi på ejendomme, som dyrker majs i sædskiftet.

Det skal samtidig bemærkes, at erhvervet og danske landmænd er helt opmærksomme på, at ukrudtsbekæmpelsen i majs ikke udelukkende må baseres på glyfosat, da det vil føre til resistens over for glyfosat.

Landbrug & Fødevarer finder endvidere, det er vigtigt at understrege, at den danske lov om sameksistens, som skal sikre lige muligheder for økologiske, konventionelle og genmodificerede afgrøder, er baseret på særdeles grundige videnskabelige studier.

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agriindustrien. Med en eksport på over 155 milliarder kroner årligt og med 169.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksport erhverv.

Med at nytenke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

Disse undersøgelser konkluderer, at det for en lang række landbrugsafgrøder gennem simple virkemidler som fx afstandskrav mellem genmodificerede afgrøder og ikke-genmodificerede økologiske eller konventionelle afgrøder af samme art er muligt at sikre sameksistens. Det vil sige, at det er muligt at sikre fortsat dyrkning af fx økologiske majs selv om andre landmænd påbegynder dyrkning af GM majs.

Den danske lov om sameksistens indeholder samtidig regler, som sikrer, at hvis en økologisk landmand skulle komme til at lide et økonomisk tab, så er han let og ubureaukratisk sikret en kompensation for dette tab.

Dyrkningsregler for den konkrete afgrøde (majs, byg, hvede, kartofler, roer m.v.) er endvidere en forudsætning for, at der i Danmark kan dyrkes en GM sort af de pågældende afgrøder. Det betyder, at der allerede med den gældende danske lovgivning er tale om dansk kompetence i forhold til at fastsætte betingelser for dyrkningen.

Det betyder samtidig, at for de afgrøder, hvor det er vanskeligt at sikre sameksistens via videnskabeligt baserede virkemidler, vil der ikke kunne udarbejdes et konkret bilag til sameksistensbekendtgørelsen, og det vil derfor ikke være muligt at dyrke den pågældende afgrøde i Danmark.

Da der allerede er fastsat videnskabeligt baserede sameksistensregler for majs, som sikrer det fortsat er muligt at dyrke økologiske og konventionelle majssorter i Danmark, selv om der introduceres mulighed for at dyrke GM majs, finder Landbrug & Fødevarer det særdeles vanskeligt at begrunde et nationalt forbud eller for at anmode om en dansk dyrkningsundtagelse.

Landbrug & Fødevarer skal herudover henvise til tidligere fremsendte bemærkninger i forbindelse med høringen.

Med venlig hilsen

Bruno Sander Nielsen
Chefkonsulent

Forskning & Teknologi

D +4533394267

M +4527245967

E bsn@if.dk